

1. Een meisje van 3 gluurt tijdens het winkelen onder de rok van een volwassen vrouw.

1. We beoordelen het gedrag van het meisje.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
NEE	NEE		
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
JA	NEE		
Is er een akkoord?	NEE	de vrouw stemt er niet mee in.	
Is het uit vrije wil?	NEE	de vrouw kiest er niet zelf voor.	
Is het gelijkwaardig?			
Past het bij de leeftijd?	JA	zie uitleg.	
Past het in de omgeving?	NEE	het gebeurt in het openbaar.	
Zijn de gevolgen positief?			

Past het bij de leeftijd?

Peuters en kleuters zijn vaak nieuwsgierig naar hun eigen lichaam en dat van anderen. Blote lijven vinden ze erg interessant en ze zijn benieuwd of ze kunnen zien of iemand een jongen of een meisje is.

Stel je voor!

Jij bent de moeder / zus / broer van dit meisje. Hoe zou jij dan reageren?

Ik zou...

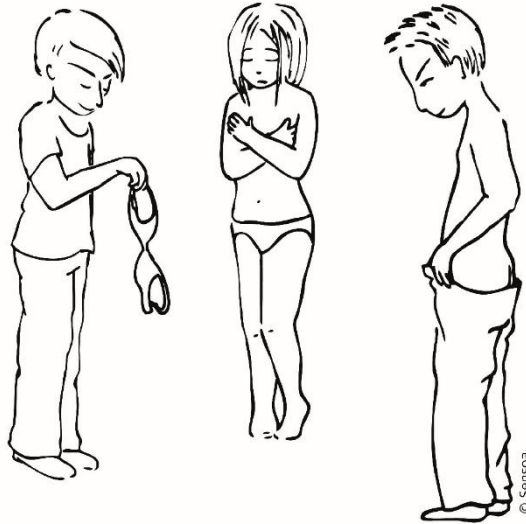
- A: Boos worden.
- B: Een grapje maken.
- C: Er iets van zeggen, bijvoorbeeld...
- D: Iets anders namelijk...

Opdracht

Besprek samen met je begeleider wat de voor- en nadelen van jouw reactie kunnen zijn.

2. Twee jongens van 16 dwingen een meisje van 14 tot seksuele spelletjes.

2. We beoordelen het gedrag van de jongens.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
NEE	NEE	NEE	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
NEE		NEE	

Is er een akkoord?	NEE	ze stemt er niet mee in.
Is het uit vrije wil?	NEE	de jongens dwingen het meisje.
Is het gelijkwaardig?	NEE	de jongens zijn met zijn tweeën.
Past het bij de leeftijd?	NEE	zie uitleg.
Past het in de omgeving?		
Zijn de gevolgen positief?	NEE	het kan schadelijk zijn voor het meisje, voor de jongens kan het grote gevolgen hebben.

Past het bij de leeftijd?

Seksuele gevoelens en verlangens horen bij de puberteit. Iemand proberen te versieren of verleiden kan daar ook bij horen. Wanneer dat voor beide partijen leuk en plezierig is dan zou dat passen bij hun leeftijd.

In dit geval gaat het om een 'spelletje' wat wordt afgedwongen door deze jongens. Doordat zij met z'n tweeën zijn is hun gedrag ook nog eens extra bedreigend. De grenzen van het meisje worden hiermee zwaar overschreden.

Opdracht

Kies per jongen een reden uit om dit gedrag te laten zien. Je kunt kiezen uit:

- Hij wil indruk maken op het meisje.
- Hij durft geen 'nee' te zeggen tegen de andere jongen.
- Hij vindt het opwindend en hij wil graag seks.
- Hij voelt zichzelf geïrriteerd en reageert dit af op het meisje.

Bedenk hierna per jongen:

1. Wat hij zou moeten leren?
2. Wat hij daarvoor moet kunnen?
3. Hoe je dat terug kunt gaan zien in zijn houding richting anderen?

(1) kennis, (2) vaardigheden en (3) attitude.

3. Twee jongens en een meisje van 8 maken seksueel getinte grappjes op het schoolplein.

3. We beoordelen het gedrag van de kinderen.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
JA	JA	JA	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
JA	NEE	JA	

Is er een akkoord?	JA	ze hebben samen veel lol.
Is het uit vrije wil?	JA	ze doen uit vrije wil mee.
Is het gelijkwaardig?	JA	ze zijn even oud en niemand speelt de baas.
Past het bij de leeftijd?	JA	zie uitleg.
Past het in de omgeving?	NEE	op het schoolplein zijn ook andere kinderen die zich eraan kunnen storen.
Zijn de gevolgen positief?	JA	het is niet gevaarlijk of pijnlijk voor de kinderen zelf.

Past het bij de leeftijd?

Schuine moppen vertellen of grappjes maken over seks komt vaak voor op het schoolplein. Vanaf een jaar of 7 beginnen kinderen nieuwsgieriger te worden naar seksualiteit. Kinderen zijn er vaak ook trots op dat ze al weten wat 'seks' betekent. Door er grappen over te maken kunnen ze dat aan elkaar laten zien.

Toch zijn er ook grenzen aan het maken van grappen of het vertellen van moppen. Wanneer dit erg grof is, of het gaat om seks die over de grens gaat dan zijn grappen of moppen niet meer oké.

Stel je voor!

Jij bent de leraar of de lerares van deze kinderen. Je loopt op het plein en ziet dit gebeuren, omdat er ook andere kinderen op het plein zijn besluit je om het met ze te bespreken. Gebruik hiervoor de onderstaande wolkjes.

Je zegt wat je oké vindt en waarom	Het is wel oké dat jullie... omdat...	Je zegt wat je niet oké vindt en waarom	Het is niet oké dat jullie... omdat...	Je maakt afspraken	Ik zou willen dat...
------------------------------------	---------------------------------------	---	--	--------------------	----------------------

4. De leerkracht lichamelijke opvoeding komt zonder aankondiging de kleedkamer van de jongens binnen.

4. We beoordelen het gedrag van de leerkracht.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
NEE	NEE	NEE	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
NEE	NEE	NEE	

Is er een akkoord?	NEE	ze kunnen ook niet zeggen of ze het oké vinden, omdat zij niet aanklopt.
Is het uit vrije wil?	NEE	ze kiezen er niet zelf voor.
Is het gelijkwaardig?	NEE	zij heeft meer gezag.
Past het bij de leeftijd?	NEE	zij zou moeten weten dat de jongens recht hebben op hun privé.
Past het in de omgeving?	NEE	omdat ze geen privé hebben.
Zijn de gevolgen positief?	NEE	de jongens kunnen zich hier ongemakkelijk over voelen, de leerkracht kan hierop aangekeken worden.

Stel je voor!

Jij bent één van de jongens die in deze kleedkamer is. Je voelt je er niet prettig bij dat de leerkracht zonder aankondiging de kleedkamer binnen is gekomen.

Naar wie zou jij op school toegaan om jouw gevoel te bespreken?

Opdracht

1. Bedenk vanuit de wolkjes wat je tegen deze vertrouwenspersoon zou willen zeggen.
2. Speel in een rollenspel het gesprek na.

Je zegt om welk gedrag het gaat	Tijdens het... omkleden ...
Je benoemt je gevoelens	Ik voelde me daar...
Je zegt wat je oké vindt en waarom	Ik snap dat ze ... omdat...
Je zegt wat je niet oké vindt en waarom	Ik vind het niet oké dat ze...
Je maakt er afspraken over met je vertrouwenspersoon	...

5.	Vier jongens van 10 vallen een meisje van 15 lastig bij de bushalte. Ze maken seksueel getinte opmerkingen en omsingelen haar. Twee van de jongens beginnen haar hierna te betasten.
	- Het meisje reageert eerst wat lacherig maar vraagt later tijdens het gebeuren herhaaldelijk om ermee te stoppen. - Een derde jongen doet niets, hij kijkt alleen toe. - Een vierde jongen uit het groepje zegt dat ze moeten stoppen en trekt het meisje uiteindelijk uit de kring.

5. We beoordelen het gedrag van de jongens die het meisje betasten.		
Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig
NEE	NEE	NEE
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief
NEE	NEE	NEE
Is er een akkoord?	NEE	ze vindt het niet prettig en vraagt de jongens te stoppen.
Is het uit vrije wil?	NEE	het meisje kiest er niet zelf voor. Ze kan er ook lastig voor weglopen.
Is het gelijkwaardig?	NEE	het is vier tegen één.
Past het bij de leeftijd?	NEE	'verleiden' past niet bij de leeftijd wanneer je er iemand bang mee maakt.
Past het in de omgeving?	NEE	het past in geen enkele omgeving.
Zijn de gevolgen positief?	NEE	het kan schadelijk zijn voor het meisje, voor de jongens kan het vervelende gevolgen hebben.

Verschillende reacties

De situatie die je hebt beoordeeld gaat over vier jongens die een meisje lastig vallen. Wanneer twee van de jongens het meisje ook nog beginnen te betasten loopt de situatie behoorlijk uit de hand. Op dat moment zie je verschillende reacties;

(1) vanuit het meisje en (2) vanuit de twee andere jongens uit het groepje.

Opdracht

A: Bekijk samen met je begeleider welke reacties je ziet.

"Had ik maar...", "was ik maar..."

Iedereen reageert anders op dit soort situaties. Mensen kunnen zich achteraf soms schuldig gaan voelen over hun eigen reactie ("had ik maar, was ik maar"). Het is daarom belangrijk om er met iemand over te praten.

B: Bedenk met wie jij dit zou willen bespreken wanneer jij met zo'n soort situatie te maken zou krijgen.

Vluchten

Vermijden

Bevriezen

Vechten

Confronteren
(Stop zeggen).

6. Een meisje van 14 laat voor de webcam haar borsten zien aan twee jongens van 15 in ruil voor geld.

6. We beoordelen het gedrag van het meisje.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
JA	NEE	JA	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
NEE	NEE	NEE	

Is er een akkoord?	JA	er is wel een akkoord.
Is het uit vrije wil?	NEE	ze kiest wel voor het geld maar niet uit vrije wil voor de seksuele ervaring.
Is het gelijkwaardig?	JA	maar het risico op machtsverschil is wel groot, omdat de jongens haar betalen.
Past het bij de leeftijd?	NEE	het is niet gebruikelijk dat jongeren seks in ruil voor geld hebben.
Past het in de omgeving?	NEE	er zijn geen duidelijke afspraken gemaakt. Er is daardoor meer risico dat de beelden worden opgenomen, worden gedeeld of dat er nog anderen zullen meekijken.
Zijn de gevolgen positief?	NEE	denk aan gebrek aan zelf regie, vervaging van grensgevoelens, negatieve zelfwaardering en haar kwetsbare positie voor misbruik en afhankelijkheid.

Ja, nee, twijfelgevoel

Het meisje zegt oké tegen het geld, maar zegt ze ook oké tegen seks? Vanuit deze situatietekening kunnen we niet goed inschatten welk gevoel zij erbij heeft. Toch is er een grote kans dat ze een **ja gevoel** heeft bij het geld en een **nee gevoel** bij het laten zien van haar borsten.

Wat zegt je gevoel?

Bij seksueel contact is het belangrijk om naar je gevoel te luisteren. Je zou het kunnen zien als een stoplicht dat jou zegt of het wel of niet oké is.

Wanneer je niet goed luistert naar je eigen ja, nee en twijfel gevoelens dan kan dat ook vervelende gevolgen hebben. Net als wanneer je door rood rijdt, of toch nog even snel door oranje.

- Nee gevoel** = Stoppen of stop zeggen.
- Twijfel** = Wachten of het aangeven (een **twijfel** kan later een **nee** of **ja** worden)
- Ja gevoel** = Het is oké (als je het allebei wilt).

Opdracht

Bekijk de situatie tekening opnieuw en bedenk daarna samen met je begeleider wat de gevolgen kunnen zijn wanneer dit meisje ook in nieuwe situaties niet goed luistert naar haar eigen gevoelens.

7. Een jongen en meisje van 14 verkennen elkaars lichaam naakt op bed in haar slaapkamer. Ze vinden het allebei fijn. Hij woont op een leefgroep vanwege seksueel misbruik thuis.

7. We beoordelen het gedrag van beide jongeren (het is niet duidelijk wie het gedrag initieert en beide zijn verantwoordelijk).

1ste instantie

In eerste instantie beoordelen we het gedrag alsof er geen sprake is van trauma. Dit doen we om te voorkomen dat de problematiek op voorhand meegenomen wordt, en we te beschermend zijn richting de jongeren. Aan de hand van de criteria krijgt de situatie daardoor een groene vlag.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
JA	JA	JA	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
JA	JA	JA	

Is er een akkoord?	JA	er is toestemming. Zowel de jongen als het meisje glimlachen en vinden het fijn.
Is het uit vrije wil?	JA	ze doen dit uit vrije wil, er is geen dwang te zien of te lezen op hun gezichten.
Is het gelijkwaardig?	JA	ze zijn als partners gelijkwaardig.
Past het bij de leeftijd?	JA	het gedrag is passend bij de leeftijd en de ontwikkeling van de jongen en het meisje.
Past het in de omgeving?	JA	ze zijn op hun kamer en choqueren dus geen anderen met hun gedrag.
Zijn de gevolgen positief?	JA	het kan goed zijn voor de eigenwaarde en het zelfvertrouwen van deze jongeren.

Bij jongeren met een trauma kan het meemaken van positieve ervaringen op het gebied van seks en intimiteit beschermend werken. De huidige ervaring kan een gezond tegenwicht creëren tegenover de negatieve seksuele ervaringen vanuit een misbruikverleden.

2de instantie

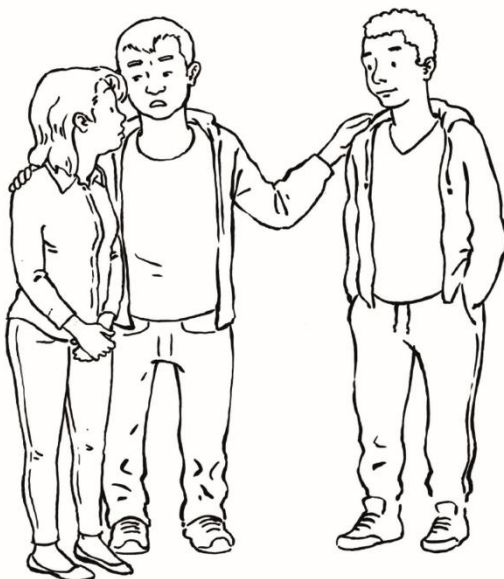
Bij een groene vlag is het bij jongeren met een traumaverleden van belang om na te gaan of er inderdaad sprake is van toestemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid. De begeleider kan dit met de jongere onderzoeken en hem helpen om dit te verhelderen. Achter de ? staan een aantal voorbeeldvragen.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
?	?	?	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
JA	JA	?	

Is er een akkoord?	?	Had je er zelf een goed gevoel bij? Had de ander er een goed gevoel bij?
Is het uit vrije wil?	?	Was het leuk, plezierig? Wat was plezierig? Was het niet fijn? Wat was niet fijn?
Is het gelijkwaardig?	?	Had je het gevoel dat je kon zeggen wat je wel en niet prettig vindt tegen de ander? Hoe ga je ermee om als de ander iets niet wil, of niet prettig vindt? Wat hebben jullie gedaan om elkaar te helpen?
Zijn de gevolgen positief?	?	Voel jij je hier goed bij? Ook achteraf? Heb je gevoelens van spijt, schuld of verdriet?

Een 'groene vlag' kan in tweede instantie een 'gele vlag' worden als er sprake is van een andere inschatting op één of meer criteria. Andersom kan de gele vlag een groene vlag worden als na een extra check blijkt dat alle criteria gewoon oké zijn.

8. Een meisje van 15 heeft verking met een jongen van 16. De jongen zegt dat zij ook seks moet hebben met zijn vriend van 16, anders maakt hij het uit.

8. We beoordelen het gedrag van de jongen.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
NEE	NEE	JA	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
NEE		NEE	

Is er een akkoord?	NEE	er is geen ruimte voor haar mening.
Is het uit vrije wil?	NEE	de jongen zet het meisje onder druk.
Is het gelijkwaardig?	JA	maar de jongen probeert door zijn gedrag wel machtsverschil te creëren.
Past het bij de leeftijd?	NEE	het gedrag is niet passend ook niet bij een jongere of een oudere leeftijd.
Past het in de omgeving?		
Zijn de gevolgen positief?	NEE	het gedrag kan zelfs strafbaar zijn en de jongen kan er flinke problemen door krijgen.

Stel je voor!

Dat jij het meisje bent in deze tekening, of de vriend die seks met haar 'moet' hebben.

Opdracht

Bedenk vanuit de wolkjes wat je zou willen zeggen.

Je zegt om welk gedrag het gaat	Je vraagt me om ...
Je benoemt je gevoelens	Ik voelde me daar...
Je zegt wat je niet oké vindt en waarom	Het is niet oké dat jij..., omdat...
Je maakt afspraken	Ik zou willen dat...
Je geeft aan welk gevolg dit heeft Voer uit wat je zegt	Het gevolg is... Wat ik ga doen is...
Vraag om hulp	Vertel het een volwassene!

9. Een meisje en jongen van 17 vinden elkaar leuk. Zij stuurt hem een verleidelijke sexy foto van zichzelf via sociale media waarin zij niet te herkennen is.

9. We beoordelen het gedrag van het meisje.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
JA	JA	JA	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
JA	JA	JA	

Is er een akkoord?	JA	de jongen lijkt het leuk te vinden dat hij deze foto ontvangt.
Is het uit vrije wil?	JA	het lijkt voor beide plezierig te zijn en er zijn verder geen tekenen van dwang.
Is het gelijkwaardig?	JA	ze zijn even oud en er lijken geen grote verschillen te zijn tussen beiden.
Past het bij de leeftijd?	JA	zie uitleg.
Past het in de omgeving?	JA	het is dan wel belangrijk dat er goede afspraken zijn gemaakt (zie uitleg).
Zijn de gevolgen positief?	JA	zolang de andere criteria oké zijn kan het zelfs bijdragen aan haar eigenwaarde en hun relatie.

Past het bij de leeftijd?

Er zijn veel jongeren die internet gebruiken om met elkaar te flirten. Sommige jongeren sturen daarbij ook seksueel getinte berichtjes, foto's of filmpjes van zichzelf door. Experimenteren gebeurt zowel in de online als de offline wereld van jongeren.

Het past dus bij de leeftijd van deze jongeren. In een online omgeving is het wel erg belangrijk om vooraf goede afspraken met elkaar te hebben (zie 🗨️).

Het begint bij een duidelijk akkoord!

- Wat vind je ervan als ik... Wil jij dat ook?
- De foto is privé, ik wil niet dat je hem verspreidt!
- Ik zou willen dat je de foto weer verwijdert als...

Stel...

Deze jongen houdt zich niet aan deze afspraken. In plaats daarvan stuurt hij de foto door naar zijn vrienden.

Opdracht

Beoordeel vanuit deze nieuwe situatie het gedrag van deze jongen.

Je kunt dit visualiseren door een grijze steen op de witte te leggen bij 'omgeving', en vandaaruit de risico's (blauwe stenen) van het online aspect te duiden in deze situatie.

10. Een jongen van 17 jaar en een meisje van 18 jaar hebben geslachtsgemeenschap. Naar verloop van tijd neemt de opwinding en de 'zin in seks' af bij het meisje. Wanneer de jongen het meisje penetreert is het ook pijnlijk. Ondanks dat het meisje dit aangeeft blijft de jongen hiermee doorgaan. Hij stopt wanneer het meisje hem hierna wegduwt.

10. We beoordelen het gedrag van de jongen omdat hij degene is die het gedrag stelt.

Er is een akkoord	Het is uit vrije wil	Het is gelijkwaardig	
NEE	NEE	JA NEE	
Past bij je leeftijd	Past in de omgeving	Gevolgen zijn positief	
NEE		NEE	
Is er een akkoord?	NEE	ze geeft aan dat ze geen zin meer heeft en dat het pijnlijk is.	
Is het uit vrije wil?	NEE	hij negeert haar afwijzing en zet haar daarmee onder druk om door te gaan.	
Is het gelijkwaardig?	JA NEE	gelijkwaardig in leeftijd, maar mogelijk niet in overwicht die deze jongen heeft op het meisje.	
Past het bij de leeftijd?	NEE	het heeft mogelijk wel een verband met het seksuele script van jongeren (zie uitleg).	
Past het in de omgeving?			
Zijn de gevolgen positief?	NEE	dit komt 'de zin in vrijen' niet ten goede en kan ook zorgen voor een verstoorde relatie.	

Past het bij de leeftijd?

Jongeren zijn over het algemeen positief over hoe zij seks beleven. Ze beoordelen hun seksleven gemiddeld met een 7. Wat wel opvalt is dat jongens meer genieten van seks dan meiden. Dit is mogelijk te verklaren door het seksuele script van jongeren. Deze is gericht op penetratieseks waarbij er te weinig aandacht is voor zoenen, orale seks of stimulatie met de hand. Er gebeurt dus iets in het gedrag van jongeren waardoor ze te snel, eenzijdige penis in vagina seks hebben.

Problemen die hierdoor ontstaan vertalen zich onder andere in een orgasmekloof en pijn bij het vrijen. Bij de eerste keer vaginale seks geeft driekwart van de meiden aan dat dit 'een beetje of zeer pijnlijk' was. Penetratieseks hebben met een droge vagina doet pijn en schuurt. Als je eenmaal pijn hebt gehad, is de kans ook groter dat je een volgende keer opziet tegen het hebben van (penis in vagina) seks.

Opdracht

Bekijk de achterkant van de Wie? Wat? Waar? Kaart en bespreek:

- Wat vind jij ervan?
- Wat weet jij ervan?